

КАРАКТЕРИСТИКИ НА СЕМЕЈНИТЕ МОДЕЛИ ВО УРБАНИ И РУРАЛНИ СРЕДИНИ

Македонка Радуловиќ,

професор, Институт за семејни студии, Филозофски Факултет, Скопје,
radulovic@fzf.ukim.edu.mk

Сања Мишевска

демонстратор, Институт за семејни студии, Филозофски Факултет, Скопје,
sanjamisevska96@gmail.com

Апстракт

Во еден голем сегмент од историјата на семејното функционирање преовладува традиционалниот модел на семејство кој првично се поврзува со егзистирање во руралните средини и се карактеризира со висок степен на авторитарност, предвидливост, повторливост и солидарност. Меѓутоа, со процесите на индустријализација и урбанизација семејството е поставено кон нови предизвици и проблеми. Следејќи ги ваквите општествени промени, потребата за функционална реорганизација на семејството е неизбежна. Се создава еден модел на модерно нуклеарно семејство кој се карактеризира со просперитет во урбана средина, егалитарност, динамичност и изолираност. Процесите на глобализација видно влијаат на промените на примарната група, односно на нејзините функции на глобално ниво. Меѓутоа се поставува прашањето дали денес, земајќи ги предвид сите тие промени и влијанија сеуште се забележуваат различни семејни модели во урбаните и руралните средини. Ова истражување е насочена кон анализирање на влијанието на урбаните и руралните средини врз карактеристиките на семејните модели. За таа цел, ќе биде спроведено квантитативно истражување на 30 семејства од кои 15 од урбана и 15 од рурална средина. Анализата на одговорите ќе биде употребена за да се утврдат сличностите и разликите на семејните модели кои егзистираат во различни средини.

Клучни зборови: семејство, семејни модел, рурална средина, урбана средина

CHARACTERISTICS OF THE FAMILY MODELS IN URBAN AND RURAL AREAS

Makedonka Radulovic

Associate professor, Department of Family Studies, Faculty of Philosophy, Skopje
radulovic@fzf.ukim.edu.mk

Sanja Misevska

University demonstrator, Department of Family Studies, Faculty of Philosophy Skopje
sanjamisevska96@gmail.com

Abstract

A large segment of the history of family functioning is dominated by the traditional family model, which is initially associated with existence in rural areas and it has been characterized with authoritarianism, predictability, repeatability, and solidarity. However, with the processes of industrialization and urbanization, the family is facing new challenges and problems. Following such social changes, the need for a functional family reorganization is inevitable. New urban living prosperity way of living created a model of a modern nuclear family with their own characteristic. The processes of globalization clearly affect the changes of the primary group, ie its functions on a global level. However, the question is whether today, taking into account all these changes and influences, different family models are still observed in urban and rural areas. This research is aimed to analyze the impact of urban and rural areas on the characteristics of family models. A quantitative survey of 30 families will be conducted, of which 15 from urban and 15 from rural areas. The analysis of the answers will be used to determine the similarities and differences of family models that exist in different environments.

Keywords: *family, family model, rural environment, urban environment*

Вовед

1. Воведни напомени

Семејството претставува една од најстарите групи која задоволува одредени функции кои се менуваат со промена на општествата. Во него се јавува однос меѓу маж и жена, родители и деца. Тоа влегува во основните материјални претпоставки за опстанок на човекот и општеството (Чокревски, 2000:276).

Според традиционалниот социолошки пристап, семејството е истовремено и самостојна единица и општествена институција, но овој пристап нема одговор на прашањата за иднината на семејството во општеството. Така Murdok во студијата „Општествена структура“ врз примерот на 250 општества од праисторијата до денес докажува дека во секое општество постои некаков облик на семејство и дека семејството е универзално (Ацески, 2017:255). Семејството

го дефинира како општествена група која се карактеризира со заеднички живот, економска соработка и репродукција. Тоа вклучува возрасни личности од двата пола, од кои барем две одржуваат општествено прифатена полова врска, плус едно или повеќе деца, сопствени или посвоени, на возрасни кои сексуално кохабитираат (Мирчовска 2011:15). Според Ацески (2013) семејството во теориите на функционализмот, Талкот Парсонс истакнува две основни функции на семејството: социјализација на децата и стандардизација на однесувањето на возрасните личности. Марксистичкото гледиште на семејството гледа како на најважна единица на потрошувачкото општество, додека пак Енгелс во своето дело „Потекло на семејството, сопственоста и државата“ ја истакнува продукцијата и репродукцијата на непосредниот живот. Феминистичките теории пак се насочени кон положбата на жената во семејството, непријателскиот став на мажите за нејзино искористување во рамките на семејството.

Дефинирањето на семејството пред се зависи од општествената епоха како и од повеќето аспекти од кои се дефинира како: социолошки (основна клетка на општеството), психолошки (како важен фактор за психичкиот развој на детето), антрополошки (основна заедница на човекот), правен (како заедница во која односите се регулирани со закони), културолошки (влијание на културата врз дефинирање на семејството), системски (аспект користен во социјалната работа, системска перспектива во дефинирање на семејството) (Борнарова, 2012:14). Исто така, Борнарова истакнува според Constable и Lee дека семејството е фундаментален извор на човековиот идентитет, афективна поврзаност и интеракција, основен систем на кој човекот припаѓа и кој ја обезбедува човековата добросостојба.

2. Семејни модели

Несомнено постојат различни типологии на семејствата кои се делат според: улогите на членовите во семејството (традиционално и модерно), големината (проширено и нуклеарно), носителот на родителската улога (патрификално и матрифокално), дистрибуција на авторитет (авторитарно и егалитарно), структура (потполно и непотполно), тип на брак (егзогамно и ендогамно), средината (рурално и урбано), сексуалната ориентација на партнерите (хетеросексуален, хомосексуален или бисексуален пар). Анализирајќи ги типологиите на семејства доаѓаме до сознание дека во одреден општествен период и развој доаѓа до промена на типологии на семејства, а воедно и промена на функциите кои што ги извршуваат семејствата како посоледица на забрзаната трансформација на општеството и општествените односи.

Гиденс во повеќе наврати зборува за влијание на глобалните процеси врз семејството, а воедно и промената на функциите и обликот на семејство. Според таквата општествена промена, а воедно и функционална промена

на семејствата голем број на автори зборуваат за два главни типови на семејства: традиционален облик на семејство и модерен облик на семејство. Во еден голем сегмент од историјата на семејното функционирање преовладува традиционалниот модел на семејство кој првично се поврзува со егзистирање во руралните средини и се карактеризира со доминација на мажот/татко и висок степен на авторитарност, предвидливост, повторливост и солидарност. Овој модел како единствен се задржува се до индустриската револуција кога забрзано започнува транзиција на семејствата, но и денес се пронаоѓа во сите општества. Честа форма на организација на семејно живеење, иако критикувана и недоволно демократска, сепак традицијата дека главниот збор во семејството го има таткото е подржувана и практикувана во европскиот простор. (Радуловиќ, 2014).

Сепак промените влијаат на изгаснување на еден систем на вредности и создавање на нов. Општеството се наоѓа во криза, како економска, така и морална и социјална. Семејството станува место на судир помеѓу традиционалноста и модерноста, судир на различни вредносни системи, индивидуализација и изолација на модерното семејство и ориентираност кон сопствени афинитети.

Меѓутоа, со процесите на индустријализација и урбанизација семејството е поставено кон нови предизвици и проблеми. Следејќи ги ваквите општествени промени потребата за функционална реорганизација на семејството е неизбежна. Се создава еден модел на модерно нуклеарно семејство кој се карактеризира со просперитет во урбана средина, егалитарност, динамичност и изолираност. Како што истакнува Симоновска (2018) современото семејство подразбира родово рамноправни односи меѓу партнерите, исполнети со љубов и почит и заедничко планирање на репродукцијата, при што жената повеќе не се гледа како „машина за раѓање“, туку како рамноправен член со исти права и должности. Тоа значи подеднакви права и обврски, што е спротивно на ограничените правила и норми на членовите на традиционалното семејство. Од друга страна, семејствата за прв пат се соочуваат со потребата да го балансираат семејниот живот и работата, доаѓа до намалување на natalitetot и одложување на бракот и раѓањето за сметка на кариерата. Се претпоставува дека традиционалните семејни модели се присутни во руралните средини, додека модерните семејства живеат во урбани средини. Меѓутоа, процесите на глобализација видно влијаат на промените на примарната група, односно на нејзините функции на глобално ниво. Оттаму, се поставува прашањето дали денес, земајќи ги предвид сите тие промени и влијанија сè уште се забележуваат различни семејни модели во урбаните и руралните средини. Ова истражување е насочено кон таа проблематика, односно, да се откријат карактеристиките на семејните модели во урбани и рурални средини во Република Северна Македонија.

3. Истражување за семејствата кои живеат во Република Северна Македонија и нивните карактеристики

За потребите на овој труд беше спроведено истражување на тема македонските семејства и нивните карактеристики. Целта на ова истражување е да се утврди дали постојат разлики помеѓу карактеристиките на семејните модели во рурални и урбани средини. Покрај тоа, цел на ова истражување е да се утврди дали постои разлика во функциите кои ги извршуваат семејствата во рурални и урбани средини. Исто така, цел на ова истражување е да се утврди кој модел на семејство е застапен во руралните, односно урбаните средини.

3.1 Дизајн на истражувањето

Истражувањето беше спроведено во различни животни средини за да се утврдат евентуалните разлики во семејните модели и нивните карактеристики. Беа опфатени три урбани средини- Скопје, Битола и Охрид и три рурални средини- село Крушје, с.Сопотница, с.Оровник. Истражувањето е спроведено врз 30 семејства, 15 од рурални средини и 15 од урбани средини. Семејствата на испитаниците ги сочинуваат сопружници на возраст од 40 до 50 години и нивни деца тинејџери. Истражувањето е квантитативна и се заснова на анкета и на полуструктурирано интервју на испитаниците со претходно подготвени прашања и можност за надополнување. Податоците се собрани со личен контакт и анализирање на одговорите, односно со работа на терен. Прашалникот е составен од 16 прашања. Сите фази за изработка на ова истражување (истражување, анкетирање и обработка на резултати) го опфаќаат периодот од август-септември 2019 година.

3.2 Општа хипотеза

Карактеристиките на семејните модели зависат од тоа дали тие семејства живеат во урбана или рурална средина.

3.3 Посебни хипотези

4. Начинот на извршување на функциите во семејството се поврзува со карактеристиките на семејниот модел.
5. Положбата на жената во домот влијае врз карактеристиките на семејниот модел.
6. Семејствата во урбаните средини се повеќе отворени кон помош и поддршка од институции и стручни профили за разлика од семејствата во руралните средини.

3.4 Релевантни варијабли

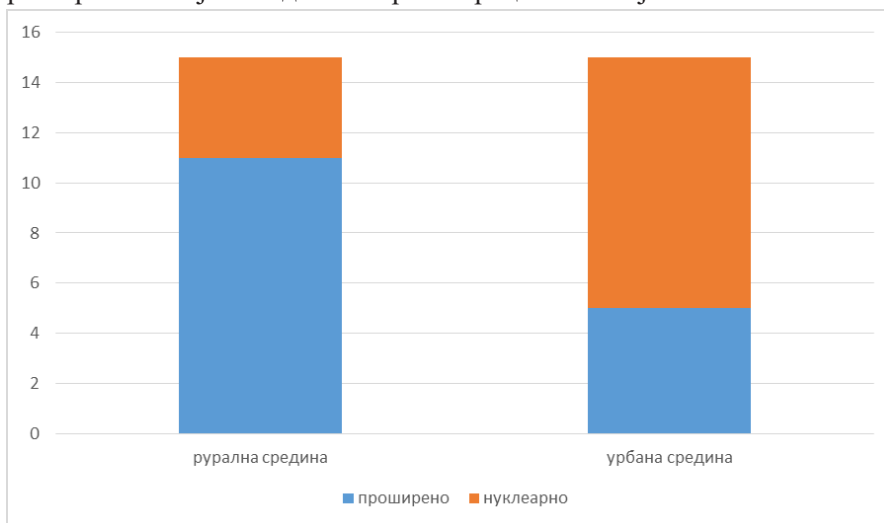
Како *зависна варијабла* се издвоени карактеристиките на семејните модели.

Како *независна варијабла* е издвоена средината во која тие живеат, односно рурална или урбана средина.

3.5 Претставување на резултатите од истражувањето

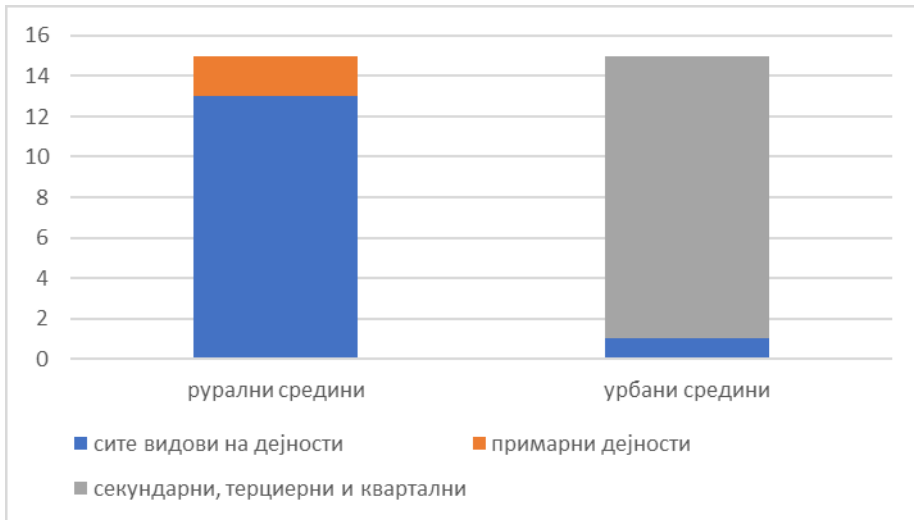
Земајќи го предвид фактот дека семејствата првично ги делиме на нуклеарни и проширени, интервјуираните семејства на почетокот беа запрашани во каков облик на семејство живеат, односно дали живеат во нуклеарно или во проширено семејство.

Во рурални средини од интервјуираните семејства 4 се нуклеарни, додека пак 11 се проширени. Податоците од урбаната средина покажаа дека 10 од интервјуираните семејства живеат во нуклеарно семејство додека пак 5 живеат во проширено семејство односно трогенерациско семејство.

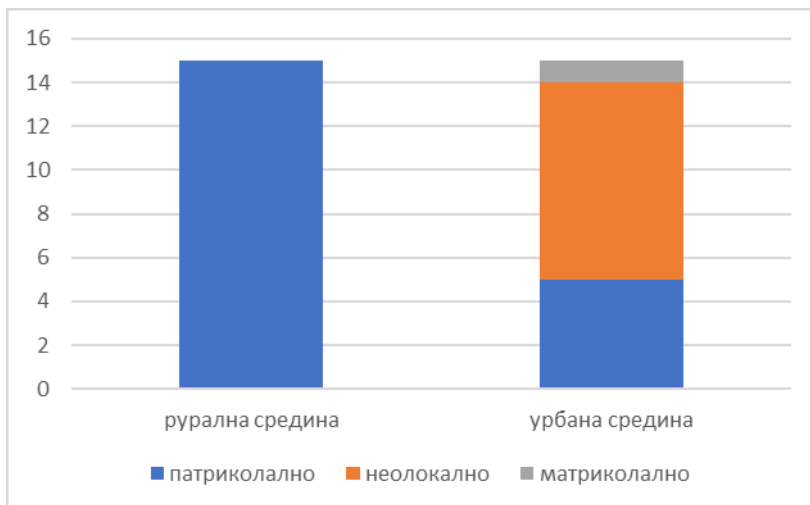
На прашањето како ја изразуваат економската функција, односно дали се занимаваат со примарни дејности или пак се вклучени во секундарни, терциерни или квартални дејности 13 од семејствата во рурална средина се изјасниле дека се занимаваат со сите дејности, додека пак 2 од семејствата се изјасниле дека се занимаваат само со примарни дејности. Кога станува збор за интервјуираните семејства од урбани средини 14 се изјасниле дека се занимаваат со секундарни, терциерни и квартални дејности, додека пак едно семејство се занимава со сите вида на дејности.

Графички приказ:

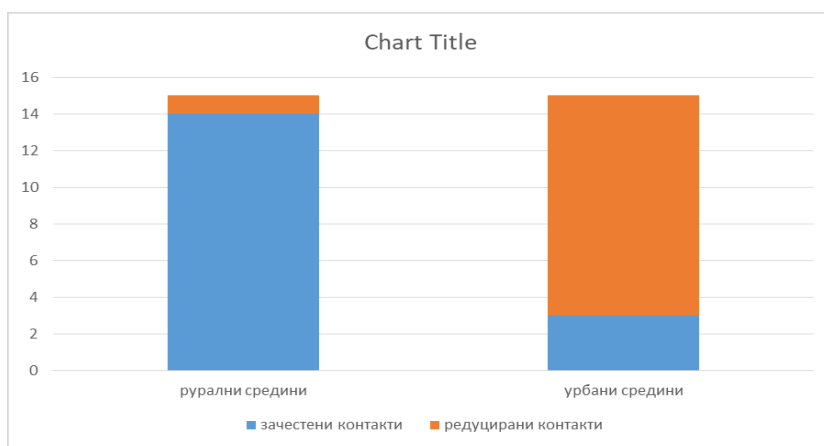
Кога станува збор за местото на резиденција, односно дали тоа е патрикоално, матрикоално или неолокално, на сите интервјуирани семејства во руралните средини местото на резиденција им е патрикоално, додека пак на 5 семејства од урбаните средини местотот на резиденција им е патрикоално, додека пак на 9 семејства неолокално и на едно семејство е матрикоално.

Графички приказ:

На прашањето колку се чести нивните контакти со поширокото семејство и роднините, Во руралните средини семејствата се изјасниле дека имаат чести контакти со поширокото семејство и поднините, односно тие контакти се сведени на неколку пати во неделата, додека пак во урбаните средини тие контакти како што ги опишуваат членовите на семејствата се сведени на 3-5 пати во месецот истакнувајќи дека преголемата оптовареност со работни обврски не им дозволува да имаат почести контакти. Само три семејства од урбаните средини се изјасниле дека одржуваат постојани контакти со поширокото семејство и роднините.

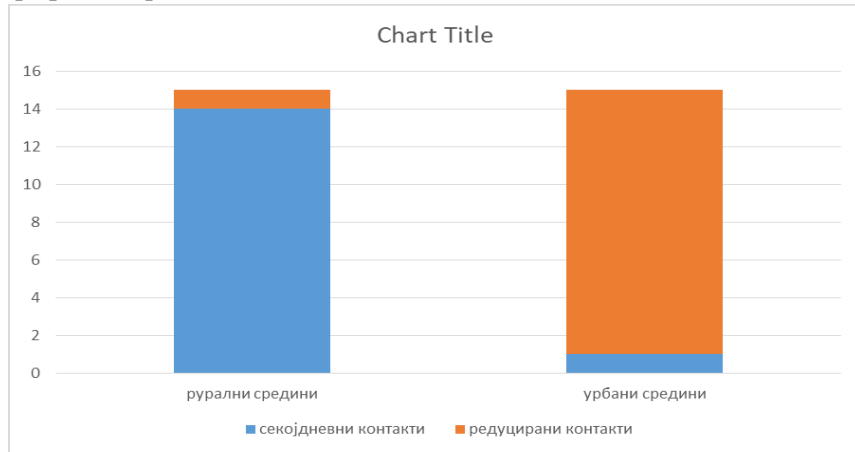
Графички приказ:

На прашањето колку се чести контактите со соседите, во руралните средини 14 од семејствата се изјасниле дека имаат секојдневни контакти со соседите велејќи дека во мала заедница тие се неизбежни, додека пак 1 од семејствата се изјаснило дека има редуцирани контакти со соседите. Во урбаните средини бројката е обратно пропорционална 14 семејства се изјасниле дека имаат редуцирани контакти со соседите истакнувајќи дека некои од нив воопшто не ги ни познаваат, додека пак, едно семејство се изјаснило дека има секојдневни контакти со соседите.

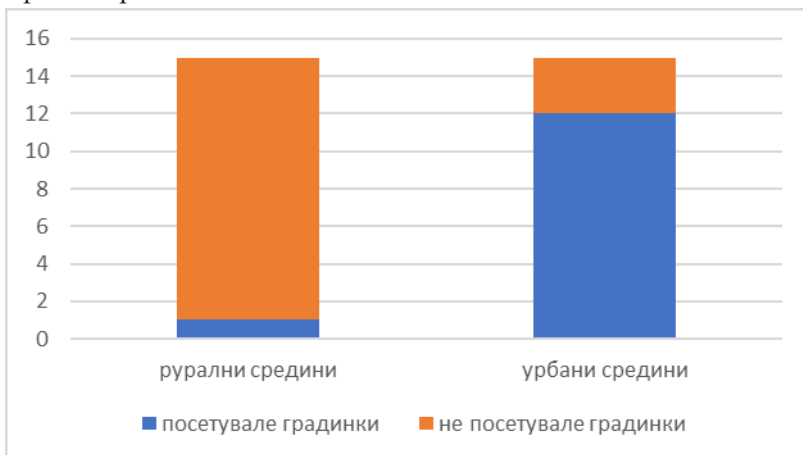
Графички приказ:

Напрашањето дали децата посетувале градинки во текот на предучилишниот период. Кога станува збор за децата од семејствата во руралните средини, 14 од семејствата се изјасниле дека нивните деца не посетувале/ посетуваат градинки, додека 1 од семејствата се изјаснило дека децата посетувале/ посетуваат градинки. Исто така, некои од нив истакнаа дека грижата околу децата во овој период била обврска како на родителите така и на поширокото семејство односно бабите и дедовците.

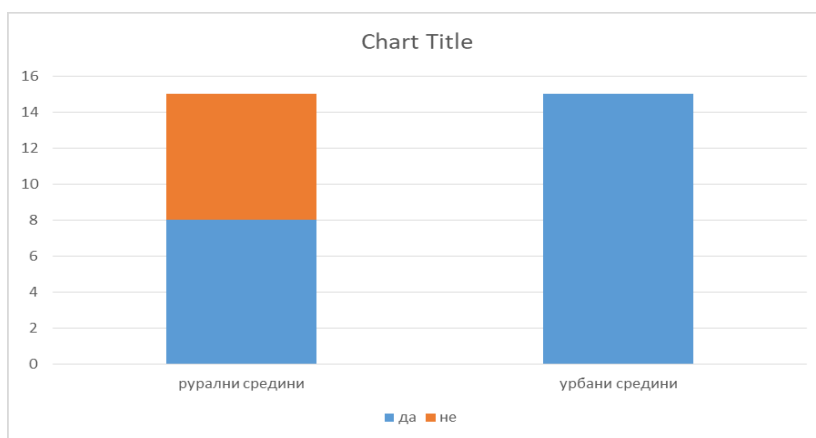
Кога станува збор за урбаните средини, во 13 од семејствата децата посетувале/посетуваат градинки, додека пак во 3 од семејствата не посетувале/ посетуваат градинки. Исто така, оние кои не посетуваат/посетувале градинки истакнаа дека грижата за децата додека родителите извршувале работни обврски била препуштена на бабите и дедовците.

Графички приказ:

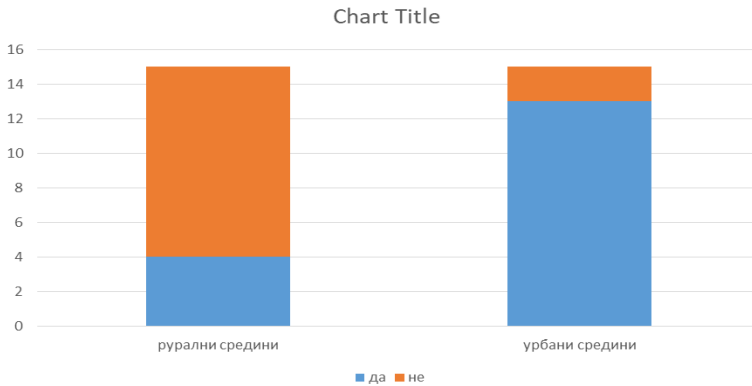
На прашањето дали во семејството се разговара отворено за предизвиците и проблемите со кои се соочуваат децата, 8 од семејствата во руралните средини истакнале дека отворено разговараат со децата за предизвиците и проблемите со кои се соочуваат, додека пак 7 од семејствата истакнаа дека не разговараат за тоа, при тоа потенцирајќи дека тие се само деца и немаат проблеми. Додека пак, во урбаните средини сите семејства вклучени во истажувањето, потенцираа дека, отворено зборуваат за предизвиците и проблемите со кои се соочваат нивните деца и се свесни за изложеноста на различни влијанија кои им создаваат потешкотии и проблеми на децата.

Графички приказ:

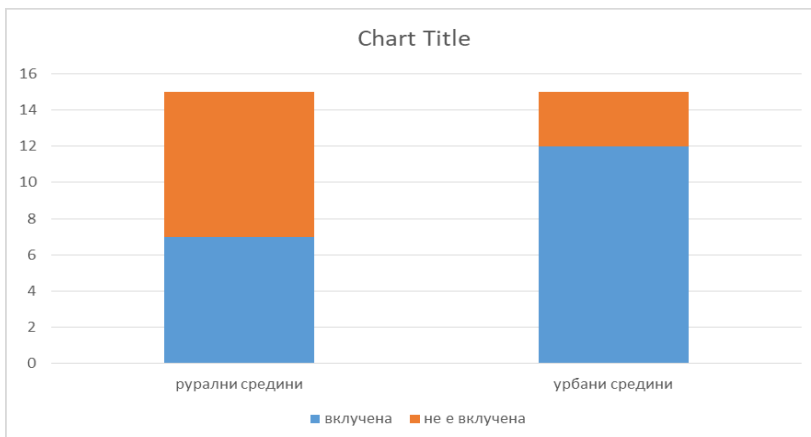
На прашањето дали децата учествуваат во активности надвор од училиштето како курсеви по странски јазици, тренирање некаков спорт и слично, Во 4 од семејствата во рурална средина децата посетуваат вон-наставни активности како посетување на курсеви по странски јазици, тренирање на некаков спорт, додека пак во 11 од семејствата децата немаат вакви активности. Дедека пак во урбаните средини во 13 од семејствата децата се занимаваат со некаква вон-школска активност, додека пак во 2 семејства слободното време надвор од училиштето не го исполнуваат со ниту една организирана активност.

Графички тоа би изгледало вака:

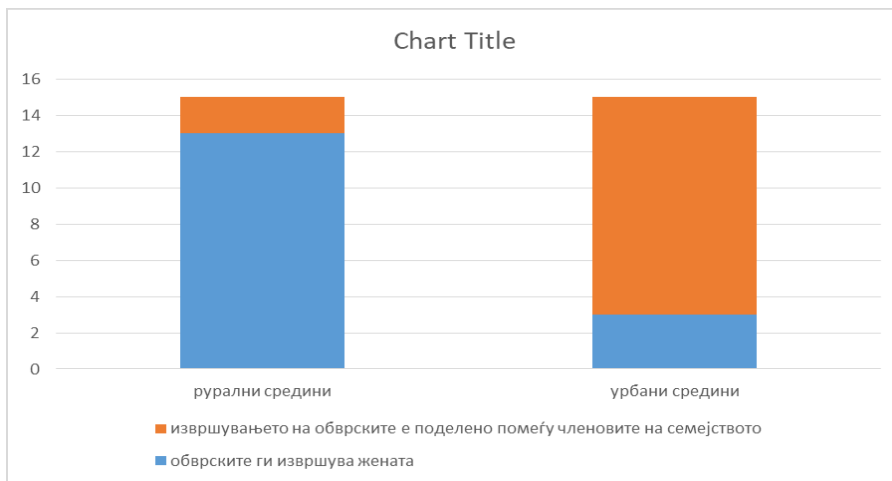
Кога станува збор за вклученоста на жената на пазарот на трудот, во руралните средини има еден вид на поделеност. Осум од нив не се вклучени во пазарот на трудот, додека пак седум се вклучени. Жените кои работат најчесто работат во индустријата, додека, само 2 од нив имаат административна работа. Другата половина се ангажирани и ги извршуваат обврските во домот. Тие сметаат дека местото на жената е во домот и пазарот на трудот не е доволно исплатлив за да ги остават нивните домашни обврски. Секако, степенот на образование кореспондира со нивните одлуки. Додека пак, во урбаните средини 12 од жените се вработени и работат во различни сектори како: индустрија, администрација, воспитно-образовни институции и сл. Додека пак, 3 од нив не работат во моментот. Една од нив поради губење на работно место, една поради обврските во домот и една поради грижа за детето со посебни потреби.

Графички приказ:

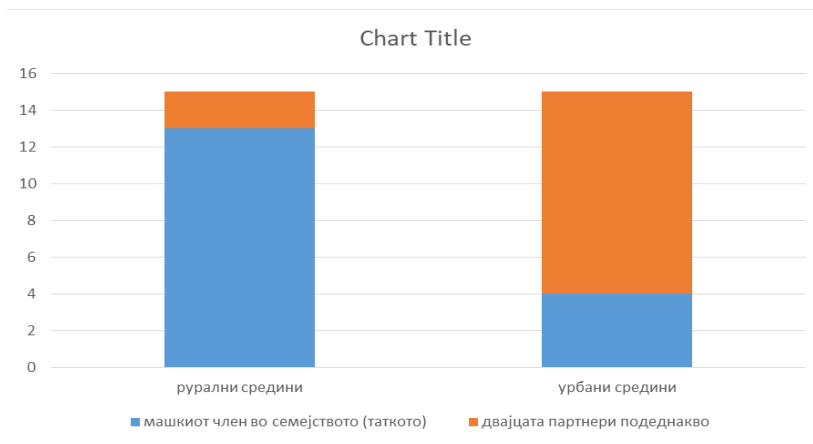
Во руралните средини во поголемиот број од семејствата, односно во 13 од нив обврските во домот се извршуваат од страна на жената, со надополнување декаобврските во домот и припаѓаат на жената како на пример одржувањето и оброците. Во две семејства, тие се поделени помеѓу сите членови во семејството. Во урбаните средини пак, имаме поголем процент на поделеност на обврските помеѓу членовите на семејството. Во 12 семејства обврските се поделени, додека пак, во 3 од интервјуираните семејства обврските во домот ги извршува жената.

Графички приказ:

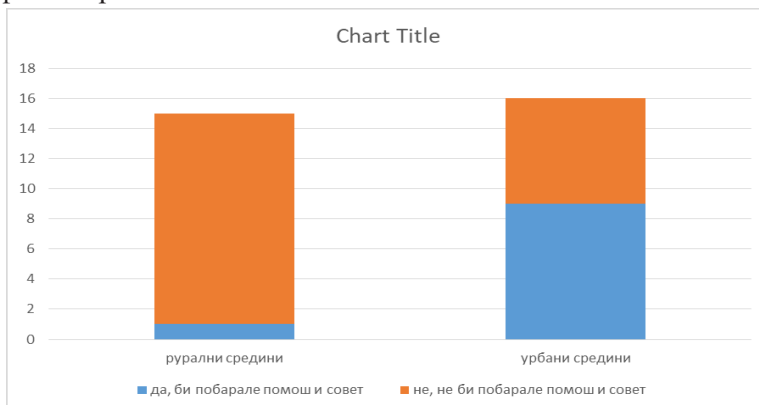
Кога станува збор за управување со финансиите во домот, во руралните средини во 13 семејства управува машкиот член во семејството(таткото). Тоа се смета за негово право и обврска поради положбата во домот, додека пак во 2 семејства двајцата партнери подеднакво управуваат со финансиите. Кога станува збор за урбаните средини во 11 од интервјуираните семејства, со финансиите управуваат двајцата партнери подеднакво, додека пак, во 4 од семејствата со финансиите управува машкиот член. Овие семејства објаснуваат дека со текот на времето оваа практика се покажала како поефикасна за менаџирање со средствата.

Графички приказ:

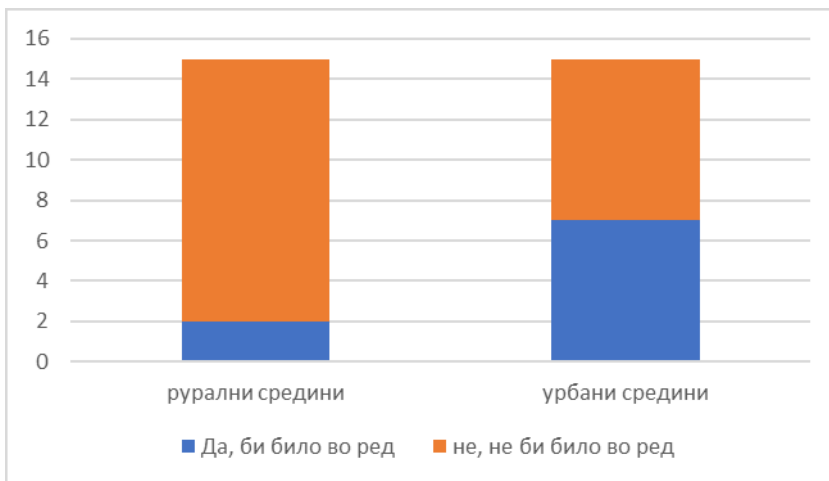
Во руралните средини, кога станува збор за барање помош од надлежни институции и стручни профили за решавање на настанат проблем или криза во семејството, само едно семејство одговорило позитивно, додека пак 14 семејства одговориле дека нема да побараат помош или поддршка. Тие сметаат дека никој не може да го реши нивниот проблем подобро од нив самите. Во урбаните средини, 9 семејства одговориле дека би побарале помош или поддршка од надлежни институции и стручни профили доколку настане проблем или криза во семејството. Некои од нив потенцираа дека веќе користат такви услуги. Шест семејства одговориле негативно констатирајќи дека сами може да го решат проблем или доколку е нерешлив постојат други механизми, како на пример разводот.

Графички приказ:

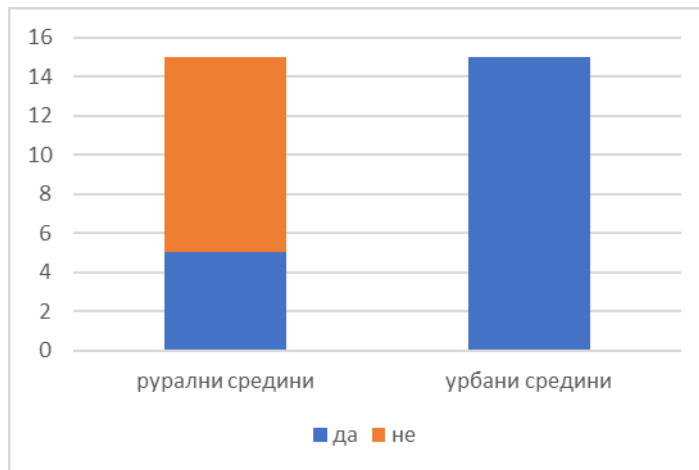
Во руралните средини 2 семејства имаат позитивен став кон изборот на партнер на нивните деца, дури ако е од друга раса или етничка средина. Најголем дел, пак, 13 семејства имаат негативно мислење за оваа проблематика објаснувајќи дека има доволно луѓе од иста раса и ист етникум што значи дека нема потреба од како што велат тие создавање на проблеми. Во урбаните средини 7 семејства се отворени кон самостојни одлуки на децата кон изборот на партнерот, додека пак 8 сметаат дека за нив не би било во ред децата да имаат партнер од различна раса или етничка припадност.

Графички приказ:

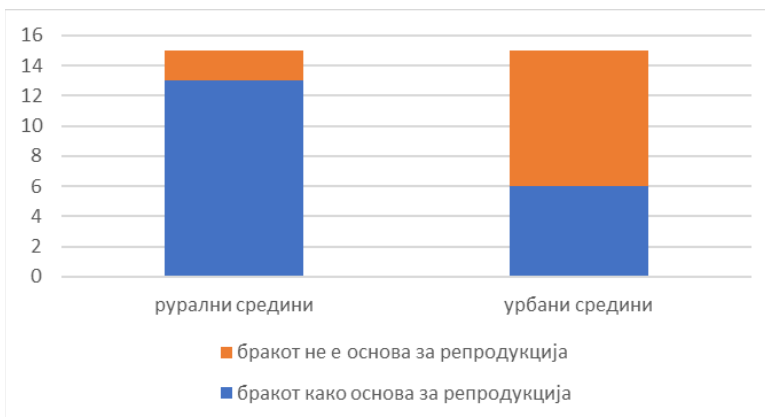
Во руралните средини 5 семејства (кои припаѓаат на иста рурална средина) познаваат разведен брачен пар. Додека пак другите 10 семејства од другите две рурални средини се изјасниле дека во скоро време не познаваат брачен пар кој се развел во нивната блиска околина. Додека, во урбаните средини сите 15 семејства познаваат разведен брачен пар и потенцираат дека практиката на реконструирани семејства е доста голема.

Графички приказ:

Во руралните средини ставот на 13 семејства е позитивен за постоењето на нужна поврзаност помеѓу репродуктивната функција на семејството и бракот. Тие сметаат дека партнерите треба да бидат во брак за да може да создаваат потомство. Само 2 семејства сметаат дека репродукција може да има и надвор од постоењето на институцијата брак. Во урбаните средини 6 семејства мислат дека бракот е основа за репродукција, додека пак, 9 семејства сметаат дека оваа функција може да се извршува и надвор од бракот.

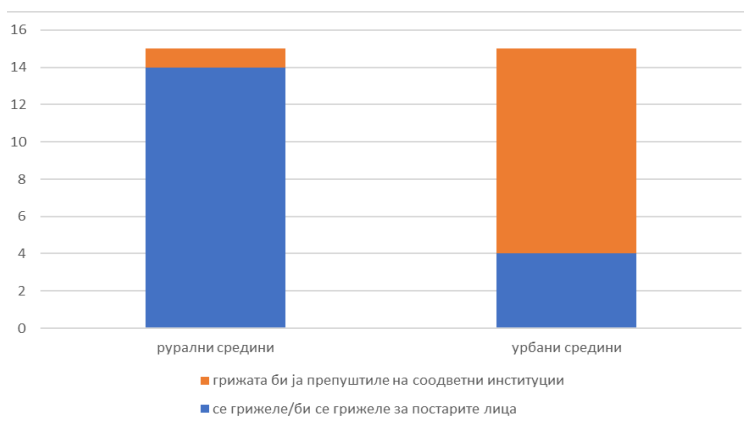
Графички приказ:

На прашањето дали сте се грижеле/ се грижите или би се грижеле за постарите лица во семејството или таквата обврска би ја препуштиле на соодветни институции, 14 семејства од руралните средини одговориле дека се

грижеле/ се грижат или би се грижеле за постарите лица во семејството . Сметаат дека тоа е нивна обврска, и еден вид на начин на искажување благодарност кон родителите. Само едно семејство таа обврска би ја препуштило на соодветни институции. Кога станува збор за руралните средини, 11 семејства истакнале дека грижата за постарите лица би ја препуштиле на соодветни институции. Како причина ја наведуваат да им посветат доволно внимание и соодветна грижа како последица од преголемите работни обврски. Четири од семејствата би ја презеле грижата за постарите членови.

Графички приказ:

3.6 Заклучни согледувања

Според добиените резултати од ова истражување може да се заклучи дека постојат разлики во одговорите на семејствата во рурални и урбани средини што значи постојат разлики во карактеристиките на моделите на семејства во урбани и рурални средини. Добиените одговори од испитуваните семејства во руралните средини прикажуваат дека најголем број од интервјуираните семејства живеат во проширено семејство. Местото на резиденција им е патрифокално и се занимаваат најчесто со сите видови на дејности како примарни, секундарни, терциерни и квартални. Социјализацијата на децата во предучилишниот период кај најголем процент од семејствата е препуштена на членовите на поширокото семејство со што децата не посетувале градинки. Исто така, поголем процент од децата не се вклучени во вон-училишни активности како курсеви по странски јазици, спорт и сл. Најголем дел од родителите не разговараат со нивните деца за проблемите и предизвиците кои ги носи животот. Во руралните средини семејствата многу повеќе одржуваат контакти со поширокото семејство и со соседите. Улогата на жената и процесот на еманципација во овие средини е

малку развиена. Во најголем дел од семејствата со финансиите управува мажот, а обврските околу домот и припаѓаат на жената. Исто така, само половина од жените во семејствата од руралните средини се вклучени на пазарот на труд, што укажува на слаба економска активност на жените во овие средини. Овие семејства не се потпираат на институциите кои нудат семејна поддршка и кога се соочуваат со проблеми се обидуваат сами да ги решаваат. Кога во семејството би се појавил проблем најголем број од семејствата во руралните средини не би побарале помош или поддршка од надлежните институции за решавање на тој проблем. Исто така најголем број од семејствата не се отворени кон прифаќање на партнерот на нивните деца доколку тој е друг етникум или раса. Уште една традиционална карактеристика на овие семејства е тоа што најголем дел сметаат дека репродуктивната функција нужно е поврзана со постоењето на институцијата брак. Солидарноста и емпатијата кон постарите членови е изразена во овие семејства. Речиси сите интервјуирани семејства се грижеле, се грижат или би се грижеле за постарите лица во семејството.

Добиените оговори од интервјуираните семејства во урбаните средини укажуваат дека најголем дел од семејствата се нуклеарни со неолокална резиденција. Економската функција најчесто ја извршуваат преку секундарни, терциерни и квартални дејности. Социјализацијата на децата во предучилишниот период ја преземаат соодветните институции-градинки. Во најголем дел од семејствата се разговара за проблемите и предизвиците со кои се соочуваат децата и најголем број од децата посетуваат дополнителни активности надвор од училишните активности. Кога станува збор за зачестеноста на контактите со поширокото семејство и роднините и соседите, кај семејствата во урбаните средини овие контакти се редуцирани. Присутна е поголема еманципираност на жената односно, голем процент од паровите заедно менаџираат со финансиските средства, ги делат домашните обврски и висок е процентот на жени вклучени во пазарот на трудот. Овие семејства се по подготвени да побараат помош за семејните проблеми на институционално ниво, а некои веќе користат стручна помош и поддршка. За поголем дел од испитаните родители од урбани средини би било во ред партнерот на нивните деца да биде од различен етникум или раса. Поголем процент од семејствата сметаат дека репродуктивната функција може да се извршува и надвор од бракот. Исто така, голем дел од овие семејства грижата за постарите членови би ја препуштиле на институциите.

Од спроведеното истражување и анализа на резултатите може да се заклучи дека истражуваните карактеристики на семејствата од руралните средини најмногу одговараат на традиционалниот модел, додека, истражуваните карактеристики на семејствата од урбаните средини, одговараат на моделот на модерно нуклеарно семејство. Генералниот заклучок е дека влијанието на глобалните процеси врз семејството во руралните средини во Република Северна Македонија сè уште не резултира со промени во функциите на семејствата и

напуштање на традиционалниот модел на семејство. Семејствата во урбаните семејства имаат многу карактеристики на егалитарни семејни модели, меѓутоа, останува да се истражи нивото на идентификација со западните семејни модели како и во која мера се присутни глобалните трендови во нашата земја.

Користена литература

1. Авировиќ, Ирена., *Семејството во антиката, Месопотамија(прв дел) (збирка материјали)*, Филозофски факултет, Скопје, 2015, стр.7.
2. Ацески, Илија., *Социологија*, Филозофски факултет, Скопје, 2013, стр. 297.
3. Ацески, Илија., *Социологија*, Филозофски факултет, Скопје, 2017, стр.255-262.
4. Ацески, Илија., *Човекот и градот*, Филозофски факултет, Скопје, 2002, стр. 96-122.
5. Борнарова, Сузана., *Социјална работа со семејство*, Филозофски факултет, Скопје, 2012, стр.14-27.
6. Каргалов, Христо., *Социологија на селото*, Скопје, Филозофски факултет, Скопје, 2008, стр.22-113.
7. Мишел, Андре., *Феминизам (Што јас знам)*, ФЕНИКС, Скопје, 2014, стр.56.
8. Петроска, Блага., *Социологија*, НИП „Студентски збор“, Скопје, 1998, стр. 326.
9. Радуловиќ, Македонка., *Традицијата на европските и македонските семејства*, Култура, Скопје, 2014.
10. Симоновска, Сузана., *Семејството и родовите улоги (пакет материјали)*, Филозофски факултет, Скопје, 2018, стр. 62-80.
11. Харари, Јувал Ноа., *Сапиенс*, ТРИ, Скопје, 2018, стр. 400-401.
12. Чокревски, Томислав., *Социологија на комуникации*, НИП, „Студентски збор“, Скопје, 2000, стр.276.
13. Feric, M.; Zizak, A., *Комуникација и обителји- перцепција дјеце I mladih*, Hrvatska revija za rehabilitacijska istrazivanja, Vol.40 No 1, 2004, p.29. URL=<https://hrcak.srce.hr/11269>. Пристапено 23.08.2019.
14. Мирчовска, Гордана., *Семејството и агресивното однесување кај учениците*, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, 2011, стр.15-100. URL=http://eprints.ugd.edu.mk/520/1/Mirchovska_Gordana.pdf. Пристапено 22.08.2019.
15. Adisa, Rashid., *Rural Development in the Twenty-First Century as a Global Necessity*, 2012, стр.4.URL=https://www.researchgate.net/publication/224830639_Rural_Development_in_the_Twenty-First_Century_as_a_Global_Necessity. Пристапено 25.08.2019.
16. Frey, W.; Zimmer, Z., *Handbook of Urban studies, Chapter 2- Defining the city*, Sage publications, 2001, pp.14-35 URL=<http://www.frey-demographer>.

- [org/reports/R-2001-1_DefiningCity.pdf](#) . Пристапено 25.08.2019
17. Johnson, P.; Duberley, J., *Anomie and culture management: reappraising Durkheim*, 2010, стр.566. URL=<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.860.7871&rep=rep1&type=pdf>. Пристапено 24.08.2019.
  18. UNICEF., *Children in an increasingly urban world*, 2012, стр.10. URL=<https://www.unicef.org/sowc2012/pdfs/SOWC-2012-Chapter-1-Children-in-an-increasingly-urban-world.pdf>. Пристапено 25.08.2019.
  19. United Nations., *News-68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN*, 2018. URL=<https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>. Пристапено 21.08.2019
  20. Mondal, Puja., *20 Important Characteristics of Urban Community*, Your Article Library. URL=<http://www.yourarticlelibrary.com/sociology/20-important-characteristics-of-urban-community-sociology/4873>. Пристапено 25.08.2019.
  21. Државен завод за статистика на Република Северна Македонија, *Дефинирање на градот*, URL= <http://www.stat.gov.mk/>. Пристапено 22.08.2019.